Растителна защита
електронно списание за растителна защита
семена, торове и земеделие
ISSN 2815-522X

Агротехнически дейности в овощната градина през септември

ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата 04.09.2026 | **Брой** 9/2026 | **ISSN** 2815-522X | **Език** BG
www.plant-protection.com/article/2464?lang=bg

Септември може да постави началото на по-осезаем преход към есенно време. Този месец се предполага да бъде по-динамичен, с редуване на топли периоди и нахлувания на по-хладен въздух. Не се очаква месецът да бъде постоянно студен, но вероятността за продължителни горещини постепенно намалява. Агрометеорологичните условия ще се определят от температури над климатичните норми и валежи около и под нормата за месеца. Падналите валежи през изминалия август - локални и в по-голямата част от страната, с изключение на места в североизточните и югозападните райони, са под 30% от месечната норма.

През първото и началото на второто десетдневие на септември се прогнозира вероятност за краткотрайни валежи, но след задълбочилото се лятно засушаване те няма да доведат до съществена промяна в състоянието на горните почвени слоеве.

В първите дни са възможни периоди със слънчево и топло време, особено в низините и южните райони. Температурите в някои дни могат да достигат 29–35 °C, а локално и малко по-високи стойности.

Постепенно обаче се очаква атмосферата да стане по-неустойчива. При преминаване на атмосферни фронтове и навлизане на по-хладен въздух ще се увеличава вероятността от валежи и гръмотевични бури. Особено интересни могат да бъдат следобедните часове, когато локалното нагряване все още е достатъчно силно за развитие на купесто-дъждовна облачност. Не са изключени краткотрайни, но интензивни валежи, придружени от гръмотевици и временно усилване на вятъра. Рискът няма да бъде еднакъв за цялата страна. По-голяма вероятност за валежи може да има в Западна и Централна България, планинските райони и северните части на страната, докато в Югоизточна България и по Черноморието по-често ще се запазват сухи периоди.

Като цяло температурите през първото десетдневие се очаква да бъдат около или малко над климатичните норми в началото, след което постепенно да се понижават.

В края на периода максималните температури в много райони вече по-често могат да бъдат в диапазона 23–29 °C.

През второто десетдневие е възможно да има почести нахлувания на въздух от север и северозапад, а при подходяща синоптична конфигурация – и от североизток. Това може да доведе до осезаемо понижение на температурите след преминаването на атмосферните фронтове. В някои дни максималните температури могат да останат около 20–26 °C, а при по-сериозно нахлуване – и по-ниски. Сутрините вече ще стават чувствително по-хладни. В котловините и високите полета минималните температури могат да се понижават до 8–13°C, а при ясно и тихо време локално и под тези стойности. В планините есента ще започне да се усеща още по-осезаемо.

Възможно да се формират значителни валежни процеси над Южна България, Родопите, Странджа и южните райони на страната. В същото време при преминаване на студени фронтове ще има условия за краткотрайни, локално силни валежи и гръмотевични бури. Не е изключено времето да се променя бързо – от топло и слънчево към облачно, дъждовно и значително по-хладно в рамките на 24–48 часа.

Сигналите за третото десетдневие на месеца насочват към продължаване на по-динамичното време, характерно за прехода между лятото и есента. Възможни са нови топли периоди, но вероятността за трайно установяване на горещо време вече ще бъде сравнително малка. В отделни дни температурите отново могат да достигнат 25–30 °C, особено при пренос на по-топъл въздух от юг.

Към края на месеца все по-често ще се усеща есенният характер на времето. Сутрините ще стават по-хладни, а в котловините и високите полета са възможни стойности около 5–10 °C. В планините температурите ще бъдат значително по-ниски, като при нахлуване на студен въздух са възможни и първи по-сериозни зимни прояви по най-високите части на планините. По Черноморието морето ще продължава да оказва омекотяващо влияние и температурите там ще се понижават по-бавно.

Листният апарат на дърветата фотосинтезира активно, осигурявайки асимилати за изхранване на плодовете, диференциране на плодните пъпки и отлагане на резервни хранителни вещества. Колкото по-навреме се оберат плодовете, толкова по-добре дърветата се запасяват с хранителни вещества, по-леко понасят ниските зимни температури и нормално плодоносят през следващата година.

По-рано от обичайните срокове, през третото десетдневие на септември, по-късните винените сортове грозде ще достигат технологична зрялост. Прогнозираното слънчево и топло време през повечето дни от месеца ще бъде предпоставка за синтеза и отлагането на повече захари в гроздето и плодовете на овошките.

В овощните разсадници

Продължават грижите за семенилищата – поливат се при засушаване и се обработват. Внимава се подложките да не прорастнат.

Превръзките, използвани след окулиране се преглеждат и ако има опасност от впиване се разхлабват.

Не по късно от средата на месеца привършва окулирането (присаждане на пъпка) на подложките в питомник първа година.

Почвата в питомниците, утъпкана от присаждачите се обработва.

Обработва се и почвата в питомник втора година.

Продължава прочистването на маточните насаждения от примеси. Сега е най-подходящото време за идентифициране на подложките.

В овощните насаждения

За да може дървесината добре да се закали, грижите в младите насаждения са насочени към своевременно прекратяване на растежа. При продължително засушаване обаче, особено при семковите, се препоръчва умерена поливка.

Започва беритбата на есенно-зимните сортове ябълки и круши. Извозва се набраната продукция и се сортира. Моментът на беритбата на плодовете трябва правилно да се определи. Беритбената зрелост на плодовете може да се определи по следния комплекс от признаци:

- Сила на задържане на плода. В беритбена зрелост плодовете се отделят лесно от носещата ги дървесина.
- Избистряне цвета на кожицата и месото.
- Твърдост на плодовото месо. На определена степен на зрелост съответства определена твърдост на плодовото месо. Установява се с пенетрометър.
- Възраст на плода. За всеки овощен вид и сорт съответства генетично определен срок от цъфтежа до беритбена зрелост. При късните сортове ябълки той е 130-146 дни, а при късните сортове круши – около 120 дни.
- Чрез скорбялна проба. Методът се базира на способността на скорбялата да се оцветява в синьо, под въздействие на йод. В оптимална беритбена зрелост 1/3 до ½ от повърхността на отреза се оцветява в синьо.

В края на лятото плодовете увеличават теглото си с 1-2 % на денонощие, така че много ранната беритба води до значителни загуби. Освен това, рано обраните плодове нямат типичния са сорта органолептичен комплекс и при следберитбено доузряване не го придобиват. При късно обраните плодове процентът на повредите от физиологично разпадане на плодовото месо нараства, получава се брашнеста консистенция и стъклясване.

Внасят се плодовете в плодохранилищата и се зареждат камерите. Следи се за правилното съхраняване на плодовете.

Оптималната температура за съхранение на плодовете е около 0 ^{o}C, при относителна влажност на въздуха 85-90 %. Въздухът в хладилната камера трябва да се подлага на циркулация. Подмяната на въздуха през първия месец от съхраняването се извършва ежеседмично, а по-късно един или два пъти месечно.

Извършва се беритба на късните сливови сортове – Стринава, Габровска, Анджелино.

Масово се прибират ореховите плодове. Прибират се плодовете на някои късни сортове праскови.

А към средата на месеца започва беритбата на бадемовите плодове. Най-подходящият момент е, когато месестата обвивка е напълно отворена, но преди да е засъхнала и прилепнала към черупката.

В ягодовите насаждения

При необходимост се напояват ягодовите насаждения – както млади, така и стари.

Разсадът за създаване на нови насаждения се изважда и съхранява.

В зависимост от времето на засаждане, ягодовият разсад се изважда от маточните насаждения от края на август до края на ноември. За есенно засаждане той се изважда по-рано, а за съхраняване в хладилник и за лятно засаждане по-късно, но при температура на въздуха, не по-ниска от 0 ^{o}C. От растенията, предназначени за есенно засаждане след изваждане се отстраняват повредените от болести и неприятели. Останалите се почистват от ластуните и сухите листа, навързват се на снопчета по 25 или 50, поставят се в касетки или други съдове и до засаждането се съхраняват, като се следи корените да не подсъхнат.

Растенията, които ще се съхраняват в хладилник се изваждат и се обезлистват. Корените се почистват от полепналата почва, чрез изтръскване или промиване с вода. Растенията се навлажняват добре и се поставят по 500 в полиетиленови торби (35 - 40 х 45 - 50 см). Във всяка торба се поставя етикет с наименованието на сорта, класата и броя на растенията. Торбите се съхраняват херметически и се съхраняват при температура -2 ^{o}C. Въздушната влажност в хладилните помещения се поддържа над 90%.

Извършва се есенно засаждане на разсада в новите насаждения. Непосредствено преди засаждането коренчетата на растенията се изрязват до свежа жизнена част, без да се съкращават прекомерно. За да се намали изпарението се отстраняват старите листа.

Засаждането на растенията се извършва на дълбочина, колкото са били преди изваждането или малко по-дълбоко, като се внимава коренчетата да не се подгъват и пъпката да не се засипва с почва. Почвата около разсада се притъпква добре и се полива. При ранни срокове на засаждане се полива повторно, а при късни – след около 7 дни. След около седмица се проверява прихващането и местата на пропадналите растения се попълват. До края на есента се полива още 2 - 4 пъти.

В малиновите насаждения

Маточните насаждения се почистват чисти от плевели. Младите и плододаващи насаждения се обработват редовно. Плододалите издънки се изрязват, изнасят се и се изгарят (ако това не е направено през август). Продължава подготовката на площите за нови насаждения.

В касисовите насаждения

При засушаване поливането се отразява много добре. Според нуждите се полива 1-2 пъти. Почвата се обработва редовно.

Вкоренилищата се поливат 1-2 пъти. Почвата се обработва и се поддържа рохкава и чиста от плевели.

Подготвят се площите за новите насаждения – извършва се торене (3-5 т оборски тор, 80-100 кг суперфосфат или същото количество от друг фосфорен тор, 25-30 кг калиев сулфат или същото количество от друг калиев тор на декар), риголване.

В насажденията с други култури

Приключва лятното присаждане на кавказка хурма с пъпки от райска ябълка.

Извършва се проверка за прихващането на пъпките и при необходимост се извършва разхлабване на превръзките.

След като присадниковият леторасл на лимона израсне на 10-15 см височина подложката се изрязва без чеп над мястото на присаждане. За да се изправят и привържат летораслите се забиват малки колчета.

ISSN 2815-522X

Продължава беритбата на смокини.

Почвата в насажденията, семенилищата и питомниците на южните култури се поддържа рохкава и чиста от плевели.

При нужда се напоява редовно, особено актинидията (киви).

Продължават грижите за заложените за вкореняване в началото на юли зелени резници от киви, арония, облепиха и др.

Започва процесът на закаляване. Постепенно броят и продължителността на оросяването се намаляват. Осъществява се постепенно проветряване на вегетационните съоръжения.

В лозовите насаждения

През септември продължава беритбата на среднозрелите десертни сортове и започва гроздоберът на винените сортове.

Технологичната зрялост се установява по физико-химичен и химичен път, като се проследява през 6–7 дни изменението на захарите и общите киселини в гроздето. За технологична зрялост се приема онзи момент, когато количеството на захарите и общите киселини в маста достигнат стойности и съотношение, най-благоприятни за типа вино. Грозде със захари под 13% е нестандартно.

Когато гроздето е предназначено за трапезни червени вина, минималната захарност трябва да бъде 19 %, а киселините, изразени във винена киселина — 4,5 g/dm^3.

За качествени червени вина е необходима захарност 21–23 % и киселинност 5–6,5 g/dm^3. За полеките червени вина, тип розе, гроздето трябва да бъде с минимална захарност 17 %.

От гроздето, предназначено за бели трапезни вина, се изисква захарно съдържание 18–20 % и киселини 5,5–6 g/dm^3, а за качествени бели вина киселините трябва да са малко повече — от 6,5 до 7 g/dm^3.

За десертни вина от червено и бяло грозде захарите трябва да са от 22 % до 25 %, а киселините — между 4,5 и 6,5 g/dm^3.

Гроздето за естествено пенливите вина трябва да има захарност 17–19 % и киселинност между 7 и 9 g/dm^3.

Виноматериалите за производство на бренди се получават от грозде със сравнително ниско захарно съдържание — от 16 до 17 %, но с киселинност между 8 и 10 g/dm^3.